

E-kirje: Euroopan komission strategiat digitaalisesta oikeudesta ja oikeusalan koulutuksesta 2025–2030

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 20.11.2025 tiedonannot digitaalisen oikeuden DigitalJustice@2030-strategiasta (COM(2025) 802 final) ja eurooppalaisen oikeusalan koulutusstrategiasta vuosi 2025–2030 - DigitalJustice@2030-strategiaa tukevan ympäristön luominen (COM(2025) 801 final). Komission aikomuksena on toteuttaa vaiheittain strategioihin sisältyviä toimenpiteitä.

Suomen kanta

Hallitusohjelman mukaan Suomi on teknologinen edelläkävijä, joka hyödyntää digitalisaation ja tekoälyn mahdollisuudet täysimääräisesti, ihmiset mukana pitäen. Hallitusohjelman mukaan tavoitteena on nopeuttaa ja sujuvoittaa oikeusprosesseja, ja tässä keinoina on muun muassa sähköisten toimintatapojen sekä etäyhteyksien ja videotallenteiden käytön lisääminen.

Suomi suhtautuu positiivisesti oikeudellisen yhteistyön digitalisaatioon, digitaalisten välineiden hyödyntämiseen oikeusalalla sekä digitalisaatiota koskevien kokemusten ja parhaiden käytäntöjen jakamiseen. Suomi tukee EU:n oikeudellisen yhteistyön digitalisointia ja pitää tärkeänä, että EU:ssa yhtenäistetään ja tehostetaan rajat ylittävän tiedonvaihdon ja asioinnin menettelyjä digitalisoinnin tuomilla mahdollisuuksilla.

Suomi katsoo, että kansallisten oikeusjärjestelmien tehokkuus ja avoimuus edistää oikeusvarmuutta. Digitalisaation avulla on mahdollista helpottaa oikeudellisten asiakirjojen ja muiden oikeudellisten palvelujen saatavuutta sekä keventää oikeusalan toimijoiden hallinnollista taakkaa. Oikeudenhoidon toimijoiden digitaalisen kyvykkyyden turvaaminen on tärkeä osa yhteiskunnan resilienssiä ja varautumista. Se lisää myös osaltaan kansallista turvallisuutta ja kansalaisten luottamista. Suomi katsoo, että digitalisaation mahdollisuuksien ennakoluuloton ja analyttinen tarkastelu voi osaltaan auttaa

oikeusviranomaisia tuottamaan nopeampia ja helpommin saavutettavia palveluita kustannustehokkaasti.

Suomi katsoo oikeusalan koulutusstrategian digitalisaatiota koskevien painopisteiden olevan tarkoituksenmukaisia ja tarpeellisia, sillä oikeuslaitoksen toimintaympäristö on tällä vuosikymmenellä muuttunut pääosin digitaalseksi. Kun uusia digitaalisia välineitä otetaan oikeuslaitoksessa käyttöön, osaamista tarvitaan sekä uusien välineiden käyttöön kytkeytyvien riskien hallitsemiseksi että välineiden täysimääräiseksi hyödyntämiseksi.

Suomi pitää tärkeänä, että oikeusalan osaamisen kehittämiseen kiinnitetään asianmukaista huomiota ja toimijoiden ammattitaidon kehittämistä tuetaan myös EU-tasolla. Samalla on kuitenkin kunnioitettava oikeusvaltioperiaatteen kuuluvaa tuomioistuinten riippumattomuutta. Suomi pitää eurooppalaisten oikeudellisten koulutusverkostojen, kuten Euroopan oikeudellisen koulutusverkoston (EJTN), tarjoamaa koulutusta hyödyllisenä ja tärkeänä.

Seuraavat kannat on muodostettu U-kirjelmässä U 50/2025 vp (oikeusalan rahoitusohjelmat vuosille 2028–2034)

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että unionissa jatketaan määrätietoisesti työtä oikeusvaltioperiaatteen ja unionin yhteisten arvojen ylläpitämisessä, sillä tämän avulla parannetaan eurooppalaisten demokratioiden häiriönsietokykyä ja keskinäistä luottamusta. Keskinäinen luottamus osaltaan varmistaa myös investointeja suosivan toimintaympäristön toteutumista sisämarkkinoilla. Valtioneuvosto katsoo, että oikeusalan ohjelmalla tärkeällä tavalla tuetaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumista.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti komission ehdotuksen tavoitteisiin ja yhtyy komission näkemykseen siitä, että EU-rahoituksella on lisäarvoa unionin oikeusalueen sekä yhteisen arvopohjan vahvistamisessa. Valtioneuvosto pitää perusteltuna sitä, että oikeusalan rahoituksella edistetään rajat ylittävää oikeudellista yhteistyötä ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista sekä tuetaan oikeuslaitosten tehokkuutta. Tämä on tärkeää myös talouskasvun ja sisämarkkinoiden toimivuuden näkökulmasta. Rajat ylittävä oikeudellinen yhteistyö on ratkaisevan tärkeää myös vakavan rajat ylittävän rikollisuuden kuten järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjumiseksi.

Valtioneuvosto tukee ehdotuksen yleistä tavoitetta siitä, että ohjelma keskittyy aiempaa enemmän oikeudenhoidon digitalisaatioon. Valtioneuvosto yhtyy komission näkemykseen siitä, että nykyistä digitaalisemmilla oikeusjärjestelmillä on kriisien aikana parempi häiriönsietokyky, mikä takaa jatkuvuuden ja vahvistaa kansalaisten luottamusta. Lisäksi valtioneuvosto katsoo komission tavoin, että digitaaliset välineet ja tekoäly voivat auttaa julkishallintoja tuottamaan nopeampia, helpommin saavutettavia ja kustannustehokkaita palveluja.

Pääasiallinen sisältö

DigitalJustice@2030-strategiassa komissio määrittelee toimenpiteet, jotka tulevat ohjaamaan sen työtä vuosikymmenen loppuun oikeusalan digitalisaation edistämiseksi. Strategian keskeisenä ajurina on EU-alueen kilpailukykyyn parantaminen, mikä on yksi komission tämän hetken painopistealueista. Strategian mukaan yritykset investoivat todennäköisimmin maihin, joissa oikeuslaitos toimii tehokkaasti, oikeussuojan saatavuus on taattu, oikeudenkäytön laatu on korkea ja avoimuus on varmistettu. Niin ikään strategia linkittyy EU:n digitaalinen vuosikymmen -ohjelmaan, jossa pyrkimyksenä on tehostaa julkisia palveluja tekemällä niistä ensisijaisesti digitaalisia, mikä parantaa tuottavuutta.

Koulutusstrategian mukaan osana oikeuslaitoksen digitalisaatiota on tärkeää parantaa oikeusalan ammattilaisten digiosaamista, jotta digitalisaation suomat mahdollisuudet voidaan hyödyntää täysimääräisesti jäsenvaltioiden oikeuslaitoksissa. Tämän vuoksi DigitalJustice@2030-strategian kanssa komission antoi yhtä aikaa eurooppalaisen oikeusalan koulutusstrategian 2025–2030, jonka painopiste on digitalisaatiossa.

DigitalJustice@2030-strategia

Komissio näkee DigitalJustice@2030-strategiassa digitalisaation ja esimerkiksi tekoälyyn perustuvat ratkaisut mahdollistajana, joiden avulla voidaan parantaa EU-alueen kilpailukykyä, edistää investointeja, parantaa oikeudellisten palvelujen ja oikeussuojan saatavuutta sekä tehostaa oikeuslaitosten toimintaa. Erityisesti rajat ylittävissä asioissa digitaalisilla välineillä voidaan tehostaa kommunikaatiota ja murtaa kielimuureja. Covid-pandemia osoitti, että digitalisaatio edistää myös oikeusjärjestelmien kriisin kestävyyttä. Niin ikään digitalisaation avulla voidaan edistää rikollisuuden torjuntaa EU-alueella. Toisaalta strategiassa painotetaan sitä, että digitaaliset välineet tulee ottaa käyttöön perusoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta kunnioittaen ja halliten digitaalisista ratkaisuista näihin kohdistuvat riskit.

Strategia sisältää 14 jäljempänä esiteltävää toimenpide-ehdotusta, joiden toimeenpanossa tulee korostumaan aktiivinen yhteistyö ja vuoropuhelu komission ja jäsenvaltioiden välillä. Vain yhden toimenpiteen toimeenpanoon tulee linkittymään lainsäädäntötoimenpide (toimi 9: rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/41/EU tarkistaminen, etäosallistuminen rikosoikeudenkäynteihin).

Oikeuden digitalisaatiostrategia jakautuu seuraavaan seitsemään toimenpidekokonaisuuteen:

1. Kansallisten oikeusjärjestelmien digitalisoinnin ja parhaiden käytäntöjen vaihdon edistymisen kartoittaminen

EU:n oikeusalan tulostaulu (Justice Scoreboard) osoittaa, että jäsenvaltiot edistyvät kansallisten oikeusjärjestelmien digitalisoinnissa eri tahtiin. Jäsenvaltiot tarvitsevat saman tyyppisiä teknisiä ratkaisuja saman kaltaisten tehtävien suorittamiseen, mutta tietoa ei ole kootusti saatavilla eri jäsenvaltioissa käytössä olevista teknisistä ratkaisuista. Strategiassa tavoitteena on tehostaa tiedon jakamista, jotta jäsenvaltiot voivat tehokkaammin hyödyntää jo olemassa olevia ratkaisuja. Esimerkiksi EU neuvoston sähköisen oikeuden työryhmässä tehdyt kartoitukset osoittavat, että jäsenvaltioissa on käynnissä lukuisia oikeusalan digitalisaatioon ja uusiin teknologioihin liittyviä kehitystoimia, joista olisi hyödyllistä jakaa tehokkaammin tietoa.

Toimi 1: Komissio perustaa niin sanotun elävän hakemiston (Living Repository) EU:ssa oikeusosalalla käytettäviä digitaalisia välineitä, erityisesti tekoälyä, varten. Elävä hakemisto tulee saataville Euroopan oikeusportaalin yhteyteen vuoden 2026 loppuun mennessä.

Toimi 2: Komissio helpottaa parhaiden käytäntöjen vaihtoa oikeusosalalla käytettävistä digitaalisista välineistä, erityisesti tekoälystä, jäsenvaltioiden välillä.

2. Oikeusalan IT-välineistö (IT Toolbox)

Strategian mukaan kartoitukset ovat osoittaneet, että jäsenvaltioissa on samoja ja saman kaltaisia tarpeita oikeuslaitosten digitalisoinnissa, joihin ne suunnittelevat ja kehittävät saman kaltaisia ratkaisuja. Useat jäsenvaltiot ovat esimerkiksi ottaneet käyttöön tekoälyyn ja innovatiivisiin teknologioihin pohjautuvia ratkaisuja niiden

oikeusjärjestelmässä. Jatkeena ensimmäiselle toimenpidekokonaisuudelle, tavoitteena on tehostaa myös jäsenvaltioiden oikeuslaitoksissa käytössä olevien IT-välineistöjen jakamista ja kehittää näiden jakamista varten oma ratkaisu. Ratkaisun tarkoituksena on synnyttää kustannussäästöjä sekä madaltaa kynnystä yhteisten ratkaisujen käyttöönotolle, jotta vastaavia ratkaisuja ei olisi tarpeen kehittää erikseen jokaisessa jäsenvaltiossa.

Toimi 3: Komissio luo tietoteknisen välineistön ratkaisujen jakamiseen vuoden 2026 loppuun mennessä ja edistää sen käyttöä.

3. Tekoäly oikeusjärjestelmissä

Tekoälyn käytön tehostaminen oikeusjärjestelmissä linkittyy laajemmin komission tavoitteisiin nostaa EU tekoälykehityksen eturintamaan. Strategian mukaan tekoälyratkaisulla oikeusalalla on suuri potentiaali parantaa tehokkuutta sekä kilpailukykyä. Tekoälyjärjestelmien hyödyntämiseen oikeusalalla kytkeytyy kuitenkin myös perusoikeusriskejä, jotka tulee hallinta asianmukaisesti. Näiltä osin strategian kolmas kohta kytkeytyy myös EU:n tekoälyasetuksen toimeenpanoon ja esimerkiksi korkeariskisiä tekoälyjärjestelmiä koskevien ohjeiden laadintaa tekoälyasetuksen puitteissa. Myös erillisten oikeusalan omien tekoälyohjeiden tarpeellisuutta on tarkoitus arvioida yhdessä jäsenvaltioiden kanssa.

Toimi 4: Komissio tarkastelee lähemmin suuririskisten tekoälyjärjestelmien käyttöä oikeusalalla. Tätä varten se määrittää helmikuuhun 2026 mennessä tekoälysäädöksen puitteissa asiaankuuluvat suuntaviivat, joissa otetaan huomioon oikeusalan yhteisöltä saatu palaute.

Toimi 5: Komissio kartoittaa yhdessä jäsenvaltioiden ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa alat, joilla EU voi tukea niitä tekoälyn käyttöönotossa oikeusalalla. Tässä yhteydessä komissio voi antaa ohjeita tekoälyvälineiden mahdollisista käyttötaroituksista ja -tavoista.

4. Eurooppalainen oikeudellinen data-avaruus (Legal Data Space)

Strategian tavoitteena on saattaa EU:n ja jäsenvaltioiden ajantasainen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö digitaalisesti saataville. Näin lain soveltajat voisivat jatkossa löytää digitaalisesti toisen jäsenvaltion ajantasaisen lainsäädännön sekä oikeuskäytännön. Tavoitteena on myös mahdollistaa oikeudellisen datan tehokkaampi hyödyntäminen oikeusteknologiayrityksissä innovatiivisten tekoälyä hyödyntävien järjestelmien kehittämiseen. Vuoden 2020 Euroopan datastrategian myötä perustettiin eurooppalainen oikeudellinen data-avaruus. Tavoitteena on parantaa oikeudellisen datan laatua ja yhteentoimivuutta laajentamalla yhteisten standardien, erityisesti eurooppalaisen lainsäädäntötunnuksen (jatkossa ELI) ja eurooppalaisen oikeuskäytäntötunnuksen (jatkossa ECLI) käyttöä.

Toimi 6: Komissio ja EU:n julkaisutoimisto tukevat ELI- ja ECLI-standardien täysimittaista käyttöönottoa. ECLI-tunnuksen osalta on varmistettava, että vuoteen 2030 mennessä kaikissa jäsenvaltioissa kaikkiin oikeuskäytäntöihin liitetään ECLI-tunnus ja että ne löytyvät helposti Euroopan oikeusportaalin ECLI-hakukoneella.

Toimi 7: Komissio ja EU:n julkaisutoimisto tukevat oikeusteknologian sovellusten, myös oikeusalan tekoälyvälineiden, kehittämistä parantamalla oikeudellisten ja tuomioistuintien (myös oikeuskäytännön ja lainsäädännön) saatavuutta ja uudelleenkäytettävyyttä.

5. Videoneuvottelut

Videoneuvotteluilla on mahdollista tehostaa rajat ylittävien asioiden käsittelyä ja helpottaa osallistumista. Mahdollisuutta hyödyntää videoneuvottelua kuulemisten järjestämiseksi siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa sekä tietyissä rikosoikeudellisen yhteistyön menettelyissä laajennettiin oikeudellisen yhteistyön digitalisaatioasetuksen ((EU) 2023/2844) myötä. Strategiassa tavoitteena on edistää rikoksesta epäillyn tai syytetyn mahdollisuutta osallistua videoyhteyden välityksellä toisesta jäsenvaltiosta oikeudenkäyntiin. Käytännössä rajat ylittävien videoneuvottelujen järjestämisessä on ollut paljon yhteentoimivuushaasteita eri jäsenvaltioiden oikeusviranomaisten välillä, joiden juurisyy on jäsenvaltioiden erilaisissa videoneuvotteluvälineissä ja -tekniikoissa. Näiden edistämiseen komissio on määritellyt strategiaan kaksi toimenpidettä.

Toimi 8: Komissio suosittaa, että asetetaan vapaaehtoisia yhteisiä EU:n laajuisia teknisiä vaatimuksia videoneuvotteluille vuoden 2027 loppuun mennessä.

Toimi 9: Komissio pyrkii rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annetun direktiivin (2014/41/EU) tarkistamisen yhteydessä edistämään epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden etäosallistumista rikosoikeudenkäynteihin toisesta jäsenvaltiosta videoneuvottelun välityksellä, mukaan lukien tarvittavat menettelylliset takeet. Komissio arvioi myös tarvetta sisällyttää tarkistettavaan direktiiviin sääntöjä, joilla helpotetaan rikoksen uhrien etäosallistumista, sekä tarvittavia takeita, ottaen huomioon uhrien oikeuksia koskevan direktiivin tarkistamista koskevien neuvottelujen tulokset.

Toimi 10: Komissio tutkii eri vaihtoehtojen toteutettavuutta ja arvioi niiden kustannuksia ja hyötyjä oikeudenkäynneissä käytävien rajat ylittävien videoneuvottelujen yhteentoimivuusongelmien ratkaisemiseksi vuoden 2027 loppuun mennessä.

6. Rahoitus

Strategian mukaan oikeusjärjestelmien digitalisaation kehittämiseen tehtävillä investoinneilla voidaan tehostaa oikeusjärjestelmien toimintaa ja näin parantaa niiden tuottavuutta, mikä tuo pitkällä aikavälillä säästöjä ja vaikuttaa myönteisesti talouskasvuun. Nykyinen monivuotinen rahoitusohjelma tarjoaa rajalliset mahdollisuudet tukea jäsenvaltioissa tapahtuvaa oikeusalan digitalisaation kehittämistä. Komissio tuo esille, että jäsenmaat ovat korostaneet, että rahoitusvaihtoehtojen tulisi olla joustavampia sekä tehokkaamman hyödynnettävissä erityisesti kansallisten digitalisaatiokohteiden, kuten tekoälyratkaisujen, kehittämisen rahoittamiseen. Komission tavoitteena on tehdä seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa rahoituksesta yksinkertaisempaa ja joustavampaa. Nykyisen rahoitusohjelman tavoin oikeusohjelmalla on jatkossakin tarkoitus tukea rajat ylittäviä kehittämiskohteita, mutta oikeusohjelman lisäksi komission tarkoituksena on seuraavalla rahoituskaudella kumppanuusohjelman kautta mahdollistaa rahoitus, joka kohdistuu jäsenvaltioissa tapahtuvaan oikeusalan digitalisaation ja siihen kytkeytyvien tietojärjestelmien kehittämiseen.

Toimi 11: Komissio ehdottaa hankkeiden ja toimien rahoittamisen jatkamista EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa ehdotetun oikeusalan ohjelman kautta.

Toimi 12: Komissio pyrkii tukemaan kansallisten oikeusjärjestelmien digitalisointia seuraavan monivuotisen rahoituskehyksen puitteissa ehdotettujen kansallisten ja alueellisten kumppanuussuunnitelmien kautta.

7. Rajat ylittävien siviili- ja kauppaoikeudellisten menettelyjen lisädigitalisointi

Vaikka EU on antanut viime vuosina useita oikeudellisen yhteistyön digitalisointia edistäviä säädöksiä, kuten asetus oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista ja oikeussuojan

saatavuudesta ((EU) 2023/2844), joiden toimeenpano jatkuu asteittain aina 2030-luvulle, eivät ne strategian mukaan vielä mahdollista rajat ylittävien menettelyjen toimittamista kokonaan digitaalisin keinoin kaikissa rajat ylittävissä menettelyissä niiden eri vaiheissa, mitä tällä toimenpidekokonaisuudella pyritään kehittämään. Oikeudellisen yhteistyön digitalisaatioasetuksen myötä Euroopan oikeusportaalien yhteyteen perustetaan eurooppalainen yhteyspiste (European Electronic Access Point), jonka avulla henkilöt ja oikeushenkilöt voivat asioida digitalisaatioasetuksen soveltamisalaan kuuluvissa siviili- ja kauppaoikeudellisissa menettelyissä toisessa jäsenvaltiossa olevan oikeusviranomaisen kanssa. Tätä toimenpidekokonaisuutta on kuitenkin tarkoitus edistää vasta, kun eurooppalainen yhteyspiste on tullut käyttöön vuonna 2028 ensimmäisissä digitalisaatioasetuksen alaan kuuluvissa menettelyissä (eurooppalainen maksamismääräys menettely EY N:o 1896/2006 ja vähäiset vaatimukset menettely EY N:o 861/2007).

Toimi 13: Komissio analysoi rajat ylittävien siviili- ja kauppaoikeudellisten menettelyjen mahdollisen lisädigitalisoinnin vaikutuksia digitalisointiasetuksen soveltamisalaa laajemmin vuoden 2028 loppuun mennessä.

Toimi 14: Komissio kehittää eurooppalaista sähköistä yhteyspistettä siten, että se voitaisiin myöhemmin ulottaa koskemaan kaikkia siviili- ja kauppaoikeudellisia tapauksia, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia.

Oikeusalan koulutusstrategia vuosiksi 2025–2030 – DigitalJustice@2030-strategiaa tukevan ympäristön luominen

Komission DigitalJustice@2030-strategian tavoitteena on nopeuttaa oikeusalan digitalisaatiota ja digitaalisten välineiden käyttöönottoa. Jotta digitalisaation ja digitaalisten välineiden tuomat mahdollisuudet voidaan hyödyntää täysimääräisesti, tulee oikeusalan toimijoilla olla oikeusalan koulutusstrategian mukaan riittävät ja asiaankuuluvat taidot, tiedot ja osaaminen digitaalisten välineiden hyödyntämiseen. Tämän vuoksi oikeusalan koulutus on koulutusstrategian mukaan keskeinen tekijä oikeusalan digitalisaatiosta koskevan strategian toimeenpanossa, minkä vuoksi komissio antoi strategiat saman aikaisesti. Lisäksi strategiassa on painopisteet perusoikeuksista ja oikeusvaltioperiaatteesta, EU:n jatkuvista koulutustarpeista, laajentumisesta ja rahoituksen hyödyntämisestä.

Koulutusstrategia jakautuu seuraaviin seitsemään toimenpidekokonaisuuteen ja 15 toimeen. Kolmella ensimmäisellä toimenpidekokonaisuudella on tarkoitus tukea digitalisaatiostrategian tavoitteiden toteutumista:

1. Digitaidot

Kaikilla oikeusalan toimijoilla tulisi koulutusstrategian mukaan olla tarvittavat digitaidot sekä tekoälylukutaito, jotta he pystyvät käyttämään digitaalisia välineitä tehokkaasti ja luotettavasti. Strategian mukaan näin voidaan huolehtia myös asianosaisten oikeuksien ja oikeussuojan toteutumisesta digitaalisessa toimintaympäristössä. Strategian mukaan koulutusjärjestelmän tulee reagoida ja mukautua muuttuvaan toimintaympäristöön.

Toimi 1: Asetetaan kaikkien oikeusalan ammattilaisten saataville koulutusta, jolla parannetaan heidän tietoteknistä ja tekoälyosaamistaan, ja varmistetaan samalla, että koulutus on räätälöity heidän tehtäviensä ja vastualueidensa mukaisesti.

Toimi 2: Tarjotaan erityisiä ja tarkoituksenmukaisia koulutusmoduuleja, jotka koskevat kaikkia EU:n säädöksiä oikeudellisen yhteistyön ja vastavuoroisen tunnustamisen alalla ja joihin liittyy digitaalinen ulottuvuus. Lisäksi tarjotaan ja asetetaan kaikkien käyttäjien saataville tarkoituksenmukaista koulutusta, joka koskee oikeusalan ammattilaisten käyttöön tarkoitettuja tietoteknisiä välineitä ja infrastruktuureja.

Toimi 3: Tarjotaan kaikilla EU:n kielillä koulutusmoduuli digitalisaatioasetuksella käytöön otettujen digitaalisten välineiden käytöstä kunkin kyseisen asetuksen piiriin kuuluvan oikeudellista yhteistyötä koskevan säädöksen osalta.

Toimi 4: Kehotetaan eurooppalaisia oikeusalan ammattilaisten verkostoja systemaattisesti yksilöimään ja dokumentoimaan kokemuksia tietoteknisten välineiden ja infrastruktuurin käyttöönotosta oikeusosalalla ja edistämään asiaa koskevia parhaita käytäntöjä.

Toimi 5: Otetaan asteittain käyttöön oikeusalan ammattilaisten digiosaamista koskeva sertifiointikehys, jossa otetaan huomioon eri ammattien erityistarpeet ja -piirteet.

2. Digitaalista taloutta ja yhteiskuntaa koskeva aineellinen lainsäädäntö ja rajat ylittävän yhteistyön välineet

Käynnissä olevan digitaalisen siirtymän johdosta on annettu paljon uutta EU-tason lainsäädäntöä, jolla säännellään uusien teknologioiden käyttöä monilla digitaalitalouden ja yhteiskunnan osa-alueilla. Tämä aiheuttaa myös muutoksia voimassa oleviin lakeihin. Strategian mukaan on välttämätöntä, että oikeusalan toimijoilla on riittävä tuntemus lainsäädännöstä. Näin voidaan varmistaa, että päätökset tehdään uusien oikeussääntöjen mukaisesti ja ne pannaan asianmukaisesti täytäntöön. Niin ikään oikeusosalalla on annettu viime vuosina paljon uutta lainsäädäntöä, jonka johdosta käyttöön tulee uusia tietojärjestelmiä, kuten eurooppalainen hajautettu tietojärjestelmä ja eurooppalainen yhteyspiste. Strategian mukaan on tärkeää, että oikeusalan toimijat saavat riittävän koulutuksen ja osaamisen näihin uusiin välineisiin.

Toimi 6: Varmistetaan, että kansallinen oikeusalan perus- ja jatkokoulutustarjonta kattaa – digitaalitalouden ja -yhteiskunnan kannalta merkityksellisen aineellisen oikeuden, myös sellaisen, joka koskee yksilöiden ja yritysten oikeuksien suojelua digiympäristössä – EU:n rajat ylittävän oikeudellisen yhteistyön ja vastavuoroisen tunnustamisen välineet siviili-, kauppa- ja rikosasioissa, erityisesti digitaaliset välineet.

Toimi 7: Kehotetaan eurooppalaisia oikeusalan ammattilaisten verkostoja säännöllisesti yksilöimään ja dokumentoimaan kokemuksia tällaisesta koulutuksesta sekä edistämään asiaa koskevia parhaita käytäntöjä.

3. Tiedottaminen

Koulutusstrategian mukaan on myös tärkeää, että oikeusalan toimijat ovat tietoisia siitä, millaisia uusia teknologisia ratkaisuja on saatavilla ja miten ne voivat tehostaa asioiden käsittelyä. Toisaalta oikeusalan toimijoiden tulee olla tietoisia uusien teknologioiden ja esimerkiksi tekoälyratkaisujen mahdollisista riskeistä perusoikeuksille. Tämän vuoksi tiedon jakaminen muodostaa strategian kolmannen toimenpidekokonaisuuden.

Toimi 8: Asetetaan kaikkien oikeusalan ammattilaisten saataville koulutusta digitalisaation merkityksestä, hyödyistä ja vaikutuksista, erityisesti tekoälyn käytöstä heidän tehtävissään ja vastualueillaan.

Toimi 9: Koulutetaan oikeusalan johtajia ja esihenkilöitä edistämään aktiivisesti digitaalista siirtymää ja suunnittelemaan osallistavia muutosprosesseja.

Toimi 10: Sisällytetään kuhunkin oikeusalan koulutusohjelmaan moduuli, jossa käsitellään asiaankuuluvia digitalisaationäkökulmia.

Toimi 11: Helpotetaan rajat ylittävää ammatillista vaihtoa digitietoisuuden lisäämiseksi.

4. Perusoikeudet ja oikeusvaltioperiaate

Strategian mukaan oikeusalan toimijoiden kouluttaminen on tärkeää sellaisten oikeusjärjestelmien luomiseksi, joissa noudatetaan oikeusvaltioperiaatetta sekä demokratian ja tasa-arvon kaltaisia EU:n perusarvoja.

Toimi 12: Lisätään kansallista oikeusalan perus- ja jatkokoulutustarjontaa siten, että se kattaa

- oikeusvaltioperiaatetta koskevan EU:n säännösten
- perusoikeuksia ja syrjimättömyyttä sekä EU:n perusoikeuskirjan soveltamista, prosessuaalisia oikeuksia ja nykyisiä muutoksenhakumekanismeja koskevan EU:n säännösten.

5. EU:n jatkuvat koulutustarpeet

Aiempien koulutusstrategioiden tapaan uudessa strategiassa korostetaan sen tärkeyttä, että oikeusalan toimijoilla on riittävä tuntemus EU-lainsäädännöstä sekä rajat ylittävän oikeudellisen yhteistyön menettelyistä. Näiden osalta strategia jatkaa aiempia näitä koskevia painotuksia.

Toimi 13: Varmistetaan, että kansallinen oikeusalan perus- ja jatkokoulutustarjonta kattaa

- EU:n lainsäädännön soveltamisen päivittäisessä toiminnassa
- uuden ja tarkistetun EU:n lainsäädännön ja asiaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön
- siviili- ja rikosoikeudellisissa asioissa tehtävän rajat ylittävän oikeudellisen yhteistyön, myös sellaisten EU:n elinten ja virastojen kesken, joilla on valtuudet tukea oikeudellista yhteistyötä
- epäiltyjen, syytettyjen ja etsittyjen henkilöiden sekä rikoksen uhrien oikeuksia ja menettelyllisiä takeita koskevan EU:n säännösten
- EU:n sisämarkkinoita koskevan säännösten erityisesti vapaan liikkuvuuden osalta.

6. Laajentuminen

Strategian mukaan EU:n ehdokasmaiden on jäsenkriteerit täyttääkseen luotava riippumaton ja korruptiosta vapaa oikeuslaitos, missä oikeusalan koulutuksella on merkittävä rooli. Lisäksi koulutus on tärkeää tuomaritaidon kehittämiseksi.

Toimi 14: Varmistetaan, että oikeusalan koulutus ehdokasmaissa ja mahdollisissa ehdokasmaissa kattaa

- EU:n säännösten, erityisesti oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeudet
- tuomaritaidon.

7. Rahoituksen hyödyntäminen

Koulutuksen rahoituksen osalta komissio korostaa strategiassa yhteistyön ja koordinoinnin tärkeyttä sen ja jäsenvaltioiden välillä, sillä suurin osa oikeusalan toimijoiden koulutuksen rahoituksesta tulee kansallisista budjeteista. Siksi komissio pitää tärkeänä, että koulutukseen liittyviä toimia koordinoidaan kansallisten oikeusalan koulutusta järjestävien toimijoiden ja eurooppalaisten koulutusverkostojen kesken synergioiden ja strategian painopisteiden saavuttamiseksi.

Toimi 15: Varmistetaan, että eurooppalaiset koulutuksen järjestäjien verkostot käyttävät EU:n rahoitusta jäsentensä toimien koordinointiin ja synergioiden saavuttamiseen EU:n rahoittamien ja kansallisesti rahoitettujen koulutuksien välillä. Tavoitteena on edistää oikeusalan digitalisaatiota tukevaa ympäristöä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission tiedonannot eivät ole oikeudellisesti sitovia instrumentteja.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 67 artiklan mukaan unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia ja jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Tiedonantoja käsitellään Euroopan parlamentin LIBE- ja JURI-valiokunnissa.

Kansallinen valmistelu

EU-35-jaosto kirjallinen menettely 19.1.-23.1.2026.

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston selvitys: EU:n oikeusalan tulostaulu 2025 (E 71/2025 vp)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista asetukseksi oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista ja oikeussuojan saatavuudesta rajat ylittävissä siviili-, kauppa- ja rikosoikeudellisissa asioissa ja tiettyjen oikeudellista yhteistyötä koskevien säädösten muuttamisesta sekä direktiiviksi tiettyjen säädösten muuttamisesta oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnin osalta (U 13/2022 vp)

Valtioneuvoston selvitys: Oikeudenkäytön digitalisointi Euroopan unionissa - välineet mahdollisuuksien hyödyntämiseen, komission tiedonanto (E 19/2021 vp)

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi oikeusalan ohjelman perustamisesta vuosille 2028—2034 ja asetuksen (EU) 2021/693 kumoamisesta (U 50/2025 vp)

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Tiedonannoilla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia. Tiedonannoissa esitetään kuitenkin toimenpiteitä, joilla on linkitys Unionin talouteen ja rahoitusohjelmiin, erityisesti tulevaan monivuotiseen rahoituskehykseen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

DigitalJustice@2030-strategiaa on pohjustettu ja useimmat strategian toimenpiteet pohjautuvat komission jäsenvaltioiden ja sidosryhmien kanssa vuoden 2025 aikana käymiin keskusteluihin sen Justice for Growth -korkean tason foorumilla. Digitalisaatioasiat olivat esillä foorumin molemmilla työlinjoilla niin siviili- ja kauppaoikeuden kuin rikosoikeuden alalla.

Oikeus- ja sisäasioiden neuvosto hyväksyi 4.12.2023 Euroopan sähköisen oikeuden strategian vuosille 2024–2028. Komission DigitalJustice@2030-strategian toimeenpano tulee osin linkittymään neuvoston strategian toimeenpanoon.

EU on antanut viime vuosina useita säädöksiä, kuten asetuksen oikeudellisen yhteistyön digitalisoinnista ja oikeussuojasta siviili-, kauppa ja rikosoikeudellisissa menettelyissä (EU) 2023/2844, joiden myötä rajat ylittävien oikeudellisten asioiden käsittelyssä otetaan asteittain käyttöön eurooppalainen hajautettu tietojärjestelmä sekä laajennetaan digitaalisten välineiden, kuten videoneuvottelun, käyttöä rajat ylittävien oikeusasioden käsittelyssä.

DigitalJustice@2030-strategian toimenpiteen 9 (rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä annetun direktiivin 2014/41/EU tarkistus) osalta komissio on kertomiansa ennakkotietojen mukaan antamassa lainsäädäntöaloitteen keväällä 2026.

Oikeusministeriö on 10.12.2025 käynnistänyt esiselvityksen tekoälyn käytöstä viranomaisten päätöksenteossa. Hankkeen tarkoituksena on selvittää, missä vaiheissa hallintoasioiden käsittelyä tekoälystä voisi olla apua ja arvioida, mitä lakimuutoksia tekoälyn käyttö tällöin edellyttäisi.

Suomi hyödyntää aktiivisesti eurooppalaisten koulutustoimijoiden tarjoamia koulutuksia kansallisen koulutustoiminnan lisänä. Tuomioistuinlaitoksesta kansainvälisiin koulutuksiin osallistuu Tuomioistuinviraston koordinoimana noin 140 henkilöä vuosittain. Lisäksi tuomioistuimet lähettävät osallistujia suoraan eurooppalaisten koulutusta järjestävien organisaatioiden koulutuksiin. Euroopan oikeudellisen koulutusverkoston (EJTN) kanssa tehdään eniten yhteistyötä, mutta sen lisäksi tuomioistuimet tekevät yhteistyötä useiden muiden eurooppalaisten koulutusta järjestävien tahojen kanssa. Tuomioistuinlaitos osallistuu myös aktiivisesti EJTN:n alaisiin työryhmiin. Myös syyttäjälaitos osallistuu aktiivisesti EJTN:n järjestämiin koulutuksiin. Eurooppalaista koulutusta pidetään tuomioistuinlaitoksessa ja syyttäjälaitoksessa tarpeellisena ja hyödyllisenä.

Asiakirjat

KOM(2025) 801 lopull (EU:n digitaalista oikeutta koskeva strategia)
KOM(2025) 802 lopull (EU:n oikeusalan koulutusta koskeva strategia)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Laatija

Iivari Huhta / oikeusministeriö, iivari.huhta@gov.fi / p. 0295150138, +358 50 4668256

Muut käsittelijät

Katja Arenmaa / oikeusministeriö, katja.arenmaa@gov.fi / p. +358 295 150 025

VAHVA-tunnus

EU/1156/2025

Napsauta tähän ja kirjoita kukin tunnus omalle rivilleen

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite

Napsauta tähän ja kirjoita viite

